

OM MÖTESLEDARSKAP OCH ANDLIGT LEDARSKAP

Gud är god och vill oss människor väl. Han har skapat oss och vet vad vi bäst behöver. Som kristenhet är det vår kallelse att i allt låta Guds Ord prägla oss och forma oss så att vi dag för dag växer i helighet, kärlek, tro och lydnad.

Ibland slår Bibelns undervisning an en ton av igenkänning i den omkringliggande kulturen, men mer ofta hamnar samtiden i konflikt med Skriften. Oavsett hur samtiden reagerar är det kristenhetens plikt och privilegium att i allt söka Guds vilja för våra liv.

Ju mer våra liv kommer i samklang med Guds ord desto bättre kan människor omkring oss ana Guds ojämförliga kärlek.

BAKGRUND

En av ELM:s predikanter har bett ELM:s Läroråd behandla frågan om i vilken typ av samling och på vilket sätt en kvinna kan leda gudstjänster inom ELM. Frågor kring kvinnlig mötesledning har också uppkommit vid ett par av ELM:s senare årsmöten, och vid minst ett av dessa har styrelsen hänvisat till en utredning och ett svar i frågan från lärorådets föregångare Teologikommittén (TK) år 2004.¹

Teologikommittén svarade på en direkt fråga från en av ELM:s medlemsföreningar rörande kvinnors medverkan vid söndagsgudstjänsterna. I TK:s svar betonades att lekmanengagemang i gudstjänsterna är positivt och att det är mycket viktigt att kvinnor aktivt medverkar och får centrala och meningsfulla uppgifter i ELM:s föreningar. Samtidigt betonade TK vikten av att ta Bibelns texter och ordningar på allvar genom att herdeansvaret vid gudstjänsterna låg på predikanten (ofta tillresande) och föreningens manlige ordförande. I händelse av att en förening valde en kvinnlig ordförande rekommenderade TK att man vid hennes sida utsåg en man som bar det andliga ledar- och läroansvaret. Vidare påpekade TK att det i en lekmanaledd gudstjänst bör användas ett förlåtelseord i form av löftesord (t.ex. ”Om vi bekänner våra synder ...”) och inte en direkt tillsägelse (t.ex. ”På Herren Jesu Kristi befallning tillsäger jag dig ...”).

Lärorådet menar att principerna i det gamla svaret är goda men vi ser samtidigt att praxis har förändrats en del i ELM under de senaste åren. Dit hör exempelvis skillnaden mellan att inleda respektive leda en gudstjänst. Denna distinktion kan tillämpas vid samlingar med traditionellt ELM-upplägg (välkomsthälsning, sång och därefter tar predikanten vid) men idag ser praxis olika ut på olika platser i ELM. På vissa håll i ELM firar man idag gudstjänster där samma person hälsar välkommen och sedan leder en gudstjänst som ligger närmare en allmänkyrklig ordning medan man på andra håll firar gudstjänster som så gott som alltid leds av präst eller predikant medan lekmän kan fungera som gudstjänstvärdar. Lärorådet menar därför att det finns goda skäl att uppdatera svaret som TK gav.

Lärorådet har under 2017-2019, med diverse uppehåll p.g.a. byte av rådsmedlemmar, arbetat med att utveckla svaret med tanke på att omständigheterna har förändrats inom (och utom) ELM, att svaret den gången riktades till en enskild förening, och för att ämnet än idag diskuteras i ELM.

FRÅGESTÄLLNING

(1) Vad i gudstjänsten kan en kvinna ansvara för så att vi alla kan ha ett gott samvete inför Gud och hans Ord och inte komma i konflikt med 1 Kor. 11:1–16, 1 Kor. 14:26–40, 1 Tim. 2:11–15. (2) Är det endast predika som en kvinna inte kan göra i en offentlig gudstjänst? (3) Kan hon ansvara för sakramenten och leda en dop- eller nattvardsgudstjänst?

LÄRORÅDETS SVAR

Det är en rikedom när många medverkar i en gudstjänst och Lärorådet vill gärna uppmuntra till att både män och kvinnor, unga och gamla får uppgifter i verksamheten. Rollen som mötesledare är viktig och man bör därför välja mötesledare med omsorg. Rollen behöver dock inte innebära ett herdeansvar för gudstjänsten och den gudstjänstfirande gemenskapen utan det ansvaret bör hellre ligga på en eller flera män med stort förtroende i gemenskapen. Det kan vara föreningens/församlingens ordförande, en eller flera predikanter, ett läroråd/äldsteråd, eller någonting annat som föreningen/församlingen finner lämpligt. Ibland är ledarskapet inte uttalat utan underförstått. Det är för tydlighets skull eftersträvänsvärt med ett uttalat ledarskap men även det outtalade ledarskapet har sin giltighet. Frågorna som ställs kan i korthet besvaras på följande sätt:

1. Män och kvinnor är i lika mån en del av det allmänna prästadömet och kan bidra med sånger, böner, textläsningar, vittnesbörd, profetior med mera - också i söndagens huvudgudstjänst. Lärorådet menar att både män och kvinnor kan fungera som mötesledare så länge som föreningen/församlingen har ett formellt eller informellt ledarskap där det andliga huvudansvaret ligger på en eller flera män med gemenskapens förtroende.
2. Vi menar att bara vissa och visa män bör ha det yttersta andliga ledarskapet och att predikan i söndagens gudstjänst är den tydligaste positionen för att utöva detta ledarskap. Även om kvinnor givetvis har *förmågan* att förkunna förstår vi Nya testamentet så att kvinnor inte är kallade att ta på sig det ansvar som ligger på predikoämbetet att förklara och försvara Guds ord i föreningens/församlingens huvudgudstjänst.
3. Lärorådet menar att sakramentsförvaltningen är en del av Ordets ämbete och att detta ämbete är förbehållet vissa och visa män.

UTREDNING

Lärorådets utredning tar sin utgångspunkt i fyra vägledande principer:

- 1) Vårt rättesnöre gällande manligt och kvinnligt är Bibeln,
- 2) Genom tydlighet i våra rekommendationer och vår argumentation vill vi skapa frimodighet och glädje i tjänsten för Gud för såväl män och kvinnor i våra föreningar och församlingar,
- 3) Våra rekommendationer ska underlätta för människor att komma inom Guds Ords hörhåll, komma till tro och växa i tro och mognad,
- 4) Vi vill, så långt det är bibliskt motiverat, respektera traditionen inom kyrka och mission.

Utredningen är disponerad i tre delar: Den första delen är en kort sammanställning av centrala delar ur Bibeln som visar på hur Gud avser att män och kvinnor ska vara jämlika i sin ställning inför Gud och i möjligheten att närma sig Gud i bön och gudstjänst. Den andra delen är en kort argumentation för att Bibeln, trots visionen om jämlikhet, förmedlar en bild av att män och

kvinnor har delvis olika uppgifter i hem och församling. I den tredje och avslutande delen dras några slutsatser av de två föregående delarna med avseende på ELM:s gudstjänstfirande gemenskaper.

1. MAN OCH KVINNA – JÄMLIKHET I URSPRUNG OCH KALLELSE

När Gud skapade mänskligheten skapade han människan till sin avbild, som man och kvinna (1 Mos. 1:26-28). Det är viktigt att lägga märke till hur *både* mannen och kvinnan är Guds avbild och att den ena är lika mycket Guds avbild som den andre. Gordon Wenham kommenterar hur människosynen i skapelseberättelsen skiljer sig från människosynen i annan orientalisk litteratur från ungefär samma tidsperiod:

Medan egyptiska författare ofta talade om kungen som Guds avbild, refererade de aldrig till andra människor på det viset. Det verkar som att GT har demokratiserat denna gamla idé. Det bekräftar att inte bara en kung, utan varje man och kvinna, är Guds avbild och hans representant på jorden.²

När Paulus, långt senare i 1 Korinthierbrevet 11, talar om kvinnan som mannens härlighet är han noga med att *inte* kalla henne mannens avbild – oaktat avsnittets svårighet i övrigt är åtminstone den saken tydlig: män och kvinnor är i lika mån Guds avbild.³ Att män och kvinnor i lika mån är Guds avbild betyder att de har samma värde och värdighet.⁴ Detta gäller utan åtskillnad i hela Skriften.

Även om de religiösa ceremoniella reglerna såg något olika ut för män och kvinnor i Israel var det likväl självklart att inte bara männen utan också kvinnorna kunde och skulle ha en relation till Israels Gud.⁵ Män och kvinnor utgjorde tillsammans Guds folk och var i lika mån ansvariga inför Gud för sina liv.⁶ Däremot var det bara män som utgjorde de aronitiska prästerskapet även om det exempelvis fanns några kvinnliga domare och profeter.

När Gud själv kommer till jorden, i Jesus Kristus, samlar han både män och kvinnor omkring sig⁷, han framhåller kvinnors tro som förebild och exempel för alla att ta efter⁸ och det är kvinnor som visar sig ha starkast tro och lojalitet bland lärjungarna i samband med korsfästelsen⁹.

I den tidiga kyrkan var kvinnorna en självklar del av gemenskapen och verkar även kunna ha haft mer eller mindre framträdande roller.¹⁰ Kvinnor har en profetisk gåva¹¹, blir nära medarbetare till Paulus¹² och när Paulus ska beskriva den nyskapade mänskligheten i Kristus visar han på jämlikheten mellan könen inför Gud¹³.

Denna nyskapade mänsklighet ska tillsammans vittna om Guds gärningar i ord och handling, och utgör ett ”allmänt prästerskap”.¹⁴ Alla kristna är en del av det allmänna prästadömet och kallas till uppgifter i Guds rike. Det gäller också den kristna församlingens inre liv i form av gemensam gudstjänst, i vilken alla har något att bidra med enligt aposteln Paulus.¹⁵

Begreppet ”det allmänna prästadömet” har varit mycket betydelsefullt i ELMs tradition och kommer särskilt från 1 Petrusbrevet 2:9 där Petrus utvidgar Guds ord om israeliterna (2 Mos. 19:5-6) till att omfatta alla kristna: ”Men ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk för att förkunna hans härliga gärningar ...” Detta perspektiv har på ett särskilt sätt gett ”vanliga kristna” frimodighet att vittna om Gud och det har varit grundläggande för lekmanengagemanget i ELM.¹⁶

Det går inte att komma ifrån att kyrkan i varje tid och på varje plats på olika sätt har misslyckats med att leva upp till sin kallelse, men det förtar inte kraften i den bibliska visionen.¹⁷ Även kyrkans historia vittnar om hur kristendomen förändrade villkoren för de kristna kvinnorna.¹⁸

2. MAN OCH KVINNA – OLIKHETER I UPPGIFTER

Att män och kvinnor är jämlika i ursprung och kallelse, innebär att de är jämlika i värde och värdighet, men inte nödvändigtvis att de ska ha samma uppgifter. Vi måste ödmjukt erkänna att det inte är helt enkelt att förklara på precis vilket sätt uppgifterna ska skilja sig åt mellan män och kvinnor, men det ger oss inte rätten att bortse från de texter som faktiskt talar om olikheter. Vi gör klokt i att utgå från de texter som säger någonting tydligt i frågan.

Två nyckeltexter i sammanhanget är vad Paulus skriver i Efesierbrevet 5:21-33 och 1 Timoteusbrevet 2:11-15. I Efesierbrevet argumenterar Paulus utifrån Guds förhållande till sin kyrka. Paulus menar att samma förhållande som råder mellan Kristus och församlingen ska råda mellan mannen och hustrun i äktenskapet: eftersom Kristus är församlingens huvud – d.v.s. dess ledare och auktoritet – ska också mannen vara kvinnans och familjens ledare och auktoritet.¹⁹ Det är emellertid alldeles avgörande att lägga märke till vad Bibeln menar när den talar om ledarskap och auktoritet. Diverse människor har i alla tider utnyttjat sin auktoritet till att berika sig själva på andras bekostnad och därför ryggar människor i vår tid och kultur instinktivt tillbaka inför idén om att Gud från skapelsen skulle ha gett ett av könen auktoritet över det andra – särskilt i Europa i början av 2000-talet efter cirka 150 år av arbete för kvinnors frigörelse. Men Jesus förklarar tydligt vad ett ledarskap efter Guds vilja innebär:

Då sade Jesus till dem: "Folkens kungar betar sig som herrar över dem, och de som har makten kallar sig deras välgörare. Men ni ska inte göra så. Den som är störst bland er ska vara som den yngste, och ledaren ska vara som tjänaren. För vem är störst: den som ligger till bords eller den som betjänar? Är det inte den som ligger till bords? Men jag är här mitt ibland er som en tjänare. (Lukas 22:25-27.)

Och i Efesierbrevet förklarar Paulus hur Jesus utövade sitt "huvudskap" över församlingen:

... så som Kristus har älskat församlingen och offrat sig för den. Han gjorde det för att helga den, sedan han renat den med vattnets bad i kraft av ordet, och föra fram församlingen inför sig i härlighet, utan fläck eller skrynkla eller annat sådant. Helig och fläckfri skulle den vara.

Ledarskapet innebär visserligen en distinktion mellan den som ska leda och den som ska följa – Kristus är *ledaren* vilket innebär att församlingen ska *följa* honom och inte tvärtom – men ledaren ska leda genom självupppoffrande kärlek i Kristi efterföljd.²⁰ Ett ledarskap i Jesu efterföljd innebär dessutom att en god ledare måste vara en inkännande och god lyssnare.

I 1 Timoteusbrevet argumenterar Paulus annorlunda, snarare utifrån skapelsen. En modern läsares intryck av Paulus argumentation är lätt att Paulus utelämnar steg i argumentationskedjan (hur/ varför är "eftersom Adam skapades först och sedan Eva" (v. 13) ett argument för att kvinnor inte ska undervisa i gudstjänsten?) och passagen är inte alldeles lättolkad – men, även om det är oklart för en modern läsare *på vilket sätt* skapelseordningen spelar roll är det tydligt att Paulus *menar att* ordningen spelar roll; på liknande sätt hänvisar Paulus till skapelseordningen när han argumenterar i 1 Kor. 11:7-9. Vi ska göra vårt bästa för att försöka förstå Paulus avsikter och urskilja vad och hur vi ska ta till oss vad han skriver i vår tid men vi måste lägga märke till att Paulus hänvisar till skapelsen *före* syndafallet, vilket implicerar att förhållandet är giltigt i alla tider och inte bara för dem som ännu inte har tagit emot Jesus.²¹ Vad vi relativt enkelt kan ta till oss av skapelseargumentet är att Gud ger Adam auktoriteten att namnge Eva, och att namnge någon innebar i den rådande kulturen ett implicit auktoritetsanspråk.²² När Paulus i nästkommande kapitel beskriver en lämplig församlingsföreståndare talar han uteslutande om män (1 Tim. 3:1-13) och vi hittar heller inte några exempel på kvinnliga predikanter i Nya testamentet (men det råder oenighet om huruvida Junias, som nämns i Rom. 16:7, var man eller kvinna). Att Jesus gav kvinnor uppdraget att vittna om hans uppståndelse är inte ett argument för kvinnliga predikanter – att

vittna om Jesu uppståndelse ryms inom det allmänna prästadömet och är något som åligger varje kristen, men att vittna är inte detsamma som att förkunna.

När vi lägger samman ovanstående pusselbitar och kompletterar dem med andra delar ur Skriften – som det faktum att Kristus bara väljer män till apostlar, att Paulus bara talar om män som församlingsföreståndare, verserna i 1 Korinthierbrevet 14:33-35, m.m. – framträder en bild i vilken vi kan se ett mönster: Gud verkar ha givit mannen ett särskilt ansvar i familj och församling, som mannen ska ta och inte får dra sig undan, *samtidigt* som män och kvinnor är ömsesidigt beroende av varandra och den ene inte kan tänkas utan den andre: ”Men i Herren är kvinnan inte oberoende av mannen eller mannen oberoende av kvinnan. För liksom kvinnan har kommit från mannen, så blir också mannen till genom kvinnan. Och allt kommer från Gud.” (1 Kor. 11:11-12.)

Till denna beskrivning kan kyrkohistorien läggas. Nya testamentet beskriver hur man i de framväxande kristna församlingarna utsåg ledare. Benämningarna ”äldste” (*presbyteros*, av vilket vi har ordet ”präst”), ”föreståndare” (*episkopos*, av vilket vi har ordet ”biskop”) och ”herde” används omväxlande och till synes synonymt. Dessa ledare fick uppdraget att förkunna i gudstjänsterna och var de som döpte och ledde nattvardsfirande i församlingarna. I våra lutherska bekännelseskrifter sätts Guds Ord i centrum och de talar om ett *predikoämbete* som också kallas *evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete*.²³ Det har varit en universell tradition ända sedan apostlarnas dagar att män, men inte kvinnor, väljs till äldste, präster och biskopar. Däremot är såväl den östliga som den västliga kristenheten full av exempel på kvinnor som genom sin helighet och överlåtelse har blivit vördade och älskade som andliga mödrar och förebilder.

Det måste dock betonas att medan det har varit ett *nödvändigt* kriterium för en präst att denne är man har det inte varit ett *tillräckligt* kriterium. Inte varje man är kallad till predikant eller präst utan bara vissa och visa sådana.²⁴

3. MAN OCH KVINNA – I ELM

Alla kristna tillhör det allmänna prästadömet och kallas till uppgifter i Guds rike. Det gäller också den kristna församlingens gemensamma gudstjänster, i vilken alla har något att bidra med (1 Kor. 14:26). Lekmannangagemanget i ELM är en rikedom och vi kan med glädje se att människor har fått förtroenden i våra gemenskaper och vuxit till goda ledare och förebilder. Detta ska vi på alla sätt vårda och utveckla.

I ELM har det på många håll skett en utveckling från en ganska avskalad mötesform som bestod av sång, predikan och bön till gudstjänster som i mångt och mycket påminner om en allmänkyrklig gudstjänst i Svenska kyrkans ordning. Utvecklingen svarar sannolikt mot att fler ELMare idag ser ELM-föreningen som sitt (enda) andliga hem, medan man tidigare i många fall också gick till gudstjänst i Svenska kyrkan. En positiv konsekvens av gudstjänster med fler moment är att det också ger utrymme för fler medlemmar att bidra. Samtidigt finns det skäl att förtydliga vilka uppgifter som hör till läro- och herdeansvaret och som vi därför menar är förbehållna vissa och visa män, och vilka uppgifter som kan utföras av vissa och visa män *och* kvinnor.

I 1 Korinthierbrevet betonar Paulus vikten av ordning vid de kristnas sammankomster. Med ordning menas sannolikt att de kristna ska fira gudstjänst med värdighet inför en Gud som inte är oordningens Gud, utan fridens Gud (1 Kor. 14:33, 40) – inte att alla gudstjänster måste följa en fastslagen agenda eller liturgi. Till den ordning, präglad av frid, som ska känneteckna den kristna gudstjänsten hör också anvisningarna om att det finns en uppdelning mellan mäns och kvinnors uppgifter. Den naturliga följdfrågan blir då: vilka uppgifter bör delas upp och på vilket sätt och efter vilka principer?

Om predikanten

Vi måste ödmjukt erkänna att frågan inte är alldeles enkel att besvara och att Paulus faktiskt inte är alldeles tydlig. Samme Paulus som skriver att kvinnor inte får undervisa i gudstjänsten skriver i 1 Korinthierbrevet 11 att kvinnor både får profetera och be i gudstjänsten och vi vet att Paulus hade kvinnliga medarbetare, som han kunde kalla för ”kvinnor som har kämpat med mig i evangeliets tjänst” (Fil. 4:3). Precis vad ”i evangeliets tjänst” betyder är oklart, men det är tydligt att Prisca, tillsammans med sin man Aquila, undervisade lärjungen Apollos (Apg. 18:24-28).

I ELM:s tradition har det allmänna prästadömet ofta lyfts fram, både i ord och i handling, och man har betonat att alla kristna har något att bidra med i arbetet i Guds rike. Inom ELM har vi traditionellt inte räknat sakramentsförvaltning till det centrala i vår verksamhet och vi har betonat att ELM är ett missionssällskap, inte ett kyrkosamfund. Under hela vår verksamhet har vi dock kompletterat de allmänna uppgifter som varje kristen är kallad till med att kalla människor till särskild tjänst för Guds rike i sällskapets verksamhet. Till tjänst i utlandet har både män och kvinnor kallats och sänts som missionärer, och till förkunnelse i Sverige har män kallats och sänts ut som predikanter. Vi gör alltså en åtskillnad mellan det allmänna prästadömet och predikoämbetet.

Lärorådets förståelse av Bibelns undervisning ansluter sig till den allmänkristna kyrkans tro och praxis att herdeskapet för Guds församling är förbehållet vissa och visa män. Vi betraktar predikanten som Ordets tjänare och delaktig i ”evangelieförkunnelsens ämbete”, eller ”predikoämbetet” som Augsburgska bekännelsen kallar det i artikel V. Därför kallar ELM enbart vissa män till att bli våra predikanter.

Vi menar vidare att ”predikan” är någonting delvis annorlunda än ”undervisning”. Guds Ord är ett medel genom vilket Gud förmedlar sin nåd och i predikan talar predikanten på ett särskilt sätt Guds Ord på Guds uppdrag, vilket inte i samma mening kan sägas om den generella undervisningen även om givetvis den också kan förmedla Guds Ord.²⁵ Här måste man göra gränsdragningar och olika människor kommer att dra gränser olika. Det måste vi acceptera och respektera när det görs i bön och lyhördhet inför Guds Ord.

Det bör dessutom klargöras att Lärorådets rekommendationer inte handlar om mäns eller kvinnors förmågor utan om hur vi tolkar Bibelns vision för män och kvinnor tillsammans i Guds familj.

Om det lokala ledarskapet

I ELM fungerar det så att lokala föreningar och församlingar kallar olika predikanter att förkunna i gudstjänster och vid möten. I enstaka fall har man en anställd predikant. Att ELM i så hög grad bygger på lekmanpredikanter är en rikedom och en identitetsmarkör värd att på alla sätt värda. Dessa predikanter har ett generellt herde- och läroansvar i verksamheten, men också lokalt behövs ett ledarskap. Även här menar vi att det lokala andliga ledarskapet bör vila på en eller flera utvalda män som har stort förtroende i gemenskapen. Det kan vara styrelsens ordförande eller en utvald grupp. De lokala lösningarna kan se olika ut och får anpassas till den lokala verksamhetens utseende och omfattning.

Om mötesledaren

Den ursprungliga frågeställningen för denna utredning, den om huruvida en man eller en kvinna bör vara mötesledare, blir en fråga om vilket ansvar man tillskriver mötesledaren: är det mötesledaren som har herde- och läroansvaret i gudstjänstgemenskapen eller är denne ”bara” värd för själva gudstjänsten? I denna fråga kan man komma till olika slutsatser men Lärorådet menar

att det bästa är om föreningen/församlingen tydliggör (i) vem eller vilka som har det andliga ledarskapet i gemenskapen, och att (ii) det yttersta andliga ledarskapet vilar på vissa och visa män.

Även om mötesledaren inte har läroansvaret har denne likväl en viktig uppgift. Ofta är det mötesledaren som väljer sånger, presenterar gudstjänsten, förklarar för gudstjänstdeltagarna vad gudstjänsten är för typ av samling, och leder församlingen i bön och textläsning. Det ligger inom ramen för det allmänna prästadömet men är viktiga uppgifter. Därför bör föreningen/församlingen välja sina mötesledare med omsorg. Vi vill dessutom uppmuntra ELMs predikanter att vara delaktiga i valet av sånger till gudstjänsten.

Lärorådet ser det som en rikedom att både män och kvinnor, unga och äldre, medverkar i ELMs gudstjänster. Det är en fördel om det finns en ordning eller agenda som man i föreningen/församlingen kommit fram till att använda. En sådan gudstjänstordning skapar trygghet för såväl mötesledare och predikant som gudstjänstfirande församling. Gudstjänstordningen bör vara utformad så att de uppgifter som hör till förkunnelse och sakramentsförvaltning leds av män. När syndabekännelse ingår i gudstjänsten rekommenderar vi att ett löftesord ur Bibeln används (t.ex. ”Om vi bekänner våra synder ...” i stället för avlösning i tillsäggande form (t.ex. ”På Herren Jesu Kristi befallning tillsäger jag dig ...”).

Tillsammans – som en kropp

När Paulus instruerar om delaktighet i gudstjänsten skriver han: ”När ni samlas har var och en något att ge: en psalm, en undervisning, en uppenbarelse, ett tungotal och en uttydning. Låt allt bli till uppbyggelse.” (1 Kor. 14:26) och: ”Låt Kristi ord rikligt bo hos er med all sin vishet. Undervisa och förmana varandra med psalmer, hymner och andliga sånger och sjung till Gud med tacksamhet i era hjärtan.” (Kol. 3:16.) Här görs ingen åtskillnad mellan män och kvinnor. Vi behöver varandra och utgör en enda kropp som tillsammans ska återspegla Gud och förmedla Guds kärlek.

Därför vill vi uppmuntra ELM:s föreningar och församlingar att frimodigt kalla lämpliga män och kvinnor till att bidra med sina gåvor i gudstjänsterna i sång, bön, textläsning, barnverksamhet, värdskap, teknik och alla praktiska uppgifter som måste till för att gudstjänsten ska bli till glädje och välsignelse för så många som möjligt. Lärorådet menar att det finns anledning att bevara en frihet inom ELM gentemot kyrkliga ordningar så att man inte oreflekterat övertar strukturer som minskar medlemmarnas engagemang.

Gudstjänsten, liksom all annan verksamhet, ska få sjuda av liv, engagemang, glädje och kreativitet i den helige Ande, men också det allvar, lidande och den lydighet som hör till Kristi efterföljelse.

Antaget av Lärorådet 2019-05-10

Daniel Ringdahl, ordf.

Peter Henrysson

Henrik Nilsson

Lars-Åke Nilsson

Jan-Ulrik Smetana

Fotnoter

- ¹Teologikommittén för BV, NSM, ELMsv och KUS, bestod 2004 av Rune Gustavsson, Markus Hector, Lars-Åke Nilsson, Jan Ulrik Smetana och Thomas Nilsson.
- ² Wenham, G.J. (1987). *Word Biblical Commentary 1. Genesis 1-15*. Grand Rapids: Zondervan, s. 31 (övers. Daniel Ringdahl).
- ³ Fee, Gordon D. (2014), *The First Epistle to the Corinthians*, NICNT, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, s. 570.
- ⁴ För svar på invändningen att män och kvinnor värderas olika i Israels lagar, m.fl. liknande invändningar se t.ex. Copan, P. (2011), *Is God a Moral Monster? Making Sense of the Old Testament God*, (Grand Rapids: Baker), s. 57-206.
- ⁵ Tänk t.ex. på Moses syster Mirjam som profeterar och leder folket i lovsång (2 Mos. 15:20-22) och Hanna som ensam går till templet för att be (1 Sam. 1:1-20).
- ⁶ Så vänder sig Gud *både* till Eva och Adam och förebrår dem för att ha tvivlat på honom och brutit hans befallning (1 Mos. 3:8-13).
- ⁷ Luk. 8:1-3 angående några av kvinnorna som följde Jesus.
- ⁸ Se t.ex. Matt. 26:6-13 och Luk. 21:1-4.
- ⁹ Se t.ex. berättelserna enligt Lukas och Johannes, av vilka det framgår att det var kvinnor som stod vid Jesu kors och kvinnor som först kom med bud om uppståndelsen.
- ¹⁰ Se t.ex. Apg. 1:14 som beskriver vilka som ingick i den första bönegemenskapen efter uppståndelsen, men se även andra delar av Apostlagärningarna, t.ex. kapitel 16 om Lydia som genom Paulus startar en församling i sitt hem.
- ¹¹ Apg. 21:8-9.
- ¹² Paulus verkar ha haft många kvinnliga medarbetare. Se t.ex. Apg. 18:1-3, 26 om Priscilla och Aquila, och Rom. 16 samt Fil. 4:2-3.
- ¹³ Gal. 3:28.
- ¹⁴ 1 Pet. 2:9-10, se även Apg. 2:14-21, Jer. 31:31-34.
- ¹⁵ 1 Kor. 14:26, se även Kol., 3:16-17.
- ¹⁶ Se t.ex. Henrysson, P. "Präst? Jag? – om det allmänna prästadömet", i *Till Liv*, 2016, nr. 5.
- ¹⁷ Se t.ex. Piper, J. (2012), "A Vision of Biblical Complementarity: Manhood and Womanhood Defined According to the Bible", i: Piper, J. & Grudem, W. 2012, *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*, Wheaton: Crossways, s. 31-59; och Kostenberger, M.E. & Kostenberger, A.J. (2014). *God's design for man and woman - a biblical-theological survey*, Wheaton: Crossway.
- ¹⁸ Se t.ex. Stark, R. (2011), *The triumph of Christianity: how the Jesus movement became the world's largest religion*. New York: HarperOne, s. 121-136.
- ¹⁹ En av huvudfrågorna i debatten har blivit vad som menas med ordet "huvud", på grekiska *Kephalē*, och om ordet ska förstås som "källa/ursprung" eller "auktoritet". Hur man tolkar ordets betydelse har betydelse för vilka slutsatser man drar av argumenten. Bibliografin är omfattande och här ges bara några korta referenser. Gordon Fee är en framstående förespråkare för det förra alternativet, se t.ex. hans kommentar till 1 Korintherbrevet med tillhörande bibliografi: Fee, *First Corinthians*, s.552-567; se också Payne, P. B. (2009), "1 Corinthians 11:2-3: Head/Source Relationships", i: Payne, P.B. (2009), *Man and woman, one in Christ: an exegetical and theological study of Paul's Letters*, Grand Rapids: Zondervan, s. 113-140. Wayne Grudem är en framstående förespråkare för det senare alternativet, se t.ex. Grudem, W. (2012), "The Meaning of *Kephalē* ("Head"): A Response to Recent Studies", i: Piper, J. & Grudem, W. 2012, *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*, Wheaton: Crossways, s. 425-468.
- Hochner, O'Brien och Arnold följer Grudem i sina kommentarer till Efesierbrevet, och argumenterar för att ordet i fråga (*Kephalē*) måste tolkas i sitt sammanhang som "auktoritet" el. dyl.: O'Brien, P.T. (1999), *The letter to the Ephesians*, PNCT. Leicester: Apollos; Hagner, D.A. (2002), *Ephesians: An Exegetical Commentary*, Grand Rapids: Baker; Arnold, C.E. (2010), *Ephesians*, Grand Rapids: Zondervan.
- ²⁰ Även inom den heliga Treenigheten finns en auktoritetsstruktur. Se t.ex. 1 Kor. 15:28.
- ²¹ Verserna är givetvis omtvistade och debatterade. För en kommentar till dem se t.ex. Moo, D. "What Does It Mean Not to Teach or Have Authority Over Men? 1 Timothy 2:11-15", i: Piper, J. & Grudem, W. 2012, *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*, Wheaton: Crossways, s. 179-193.

²² Wenham, *Genesis 1-15*, s. 70: "Here the first man names the first woman in a similar fashion. Though they are equal in nature, that man names woman (cf. 3:20) indicates that she is expected to be subordinate to him ..."

²³ *Augsburgska bekännelsen* (CA), art. V, "Om predikoämbetet".

²⁴ Se t.ex. Paulus kriterier på en församlingsföreståndare i 1 Tim. 3:1-13. Att kyrkan är dåliga på att tillämpa dessa kriterier på ett visst sätt är inte ett argument för att bortse från dem och från andra kriterier.

²⁵ För mer om ELM:s syn på vad det innebär att vara predikant, se Lärorådets tidigare utredning *Predikantens ställning i Ordets tjänst*, ELM:s Läroråd (2014).